

12.12.2012

2020/2012/4257

Oikeusministeriö

Oikeusministeriön 1.11.2012 lausuntopyyntö OM 1/81/2001

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VANGINKULJETUSTA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Oikeusministeriö on pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta vanginkuljetusta koskevaksi lainsäädännöksi.

Poliisihallitus toteaa, että edellisen eduskunnan käsiteltävänä oli suurin piirtein vastaavansisältöinen hallituksen esitys vanginkuljetusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 319/2010 vp) sekä lisäksi siihen asiallisesti liittynyt hallituksen esitys laiksi vanginkuljetuksen hankkimiseksi yksityiseltä palveluntuottajalta (HE 320/2010 vp). Poliisihallitus on antanut mainituista luonnoksista lausuntonsa oikeusministeriölle esitysten valmisteluvaiheessa. Myöhemmässä vaiheessa Poliisihallitus on antanut seikkaperäiset asiantuntijalausuntonsa eduskunnan asianomaisille valiokunnille.

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksen luonnoksessa todetaan, ettei edellä jäljempänä mainittua esitystä vastaavaa hallituksen esitystä ole tarkoitus eduskunnalle antaa.

Yksityinen palveluntuottaja

Julkisen talouden nykyiset ja näköpiirissä olevat rahoituskehykset edellyttävät viranomaistoiminnalta erittäin hyvää tuottavuutta. Ensimmäisenä tavoitteena niin vankeinhoidon kuin poliisitoimenkin alalla tulee olla vankikuljetusten tarpeen minimoiminen. Tässä kohdin ratkaisuvaihtoehdot ovat sekä teknisiä, rikosprosessuaalisia että rakenteellisia. Kaikki näitä keinoja tulisi kyetä maksimaalisesti käyttämään. Myös viranomaisten välisen yhteistyön tulee olla saumatonta.

Silloin kun vankikuljetukset ovat välttämättömiä, tulisi ne kyetä suorittamaan kustannustehokkaimmalla mahdollisella tavalla, joka luonnollisesti täyttää myös vankien asianmukaisen kohtelun vaatimukset. Tässä suhteessa olisi ensiarvoisen tärkeitä mahdollistaa kuljetus- ja

vartiointipalvelujen hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta. Kyse ei ole vain oikeusministeriön hallinnonalan sisäisestä asiasta, vaan laajemmasta, myös sisäasiainministeriön hallinnonalaan koskevasta asiasta. Kuten Poliisihallitus on valmistelun aiemmissa vaiheissa selkeästi tuonut esiin, sitoutuu ns. kärkevartiointiin huomattava määrä poliisin hälytyspartiointien työtä. Nämä partiot eivät ole käytettävissä tuona aikana varsinaisiin kiireellisiin poliisitehtäviin. Mahdollisuus yksityisten vartioimisliikkeiden vartijoiden käyttämiseen kärkevartiointissa vapauttaisi poliisipartioita poliisin työhön.

Poliisihallitus toteaa, että sisäasiainministeriössä viimeisellään pian alkavaa lausuntokierrosta varten hallituksen esitystä yksityisen turvallisuusalan lainsäädännön kokonaisuudistukseksi. Tuohon hallituksen esitykseen ollaan sisällyttämässä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) muutosta. Perustuslain (731/1999) 124 § huomioon ottaen muutoksella mahdollistettaisiin vartioimisliikkeen vartijan käyttäminen mainitussa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen poliisin apuna siten, että toiminta tapahtuu poliisin ohjauksessa ja valvonnan alla. Todettakoon edelleen, että hankkeen ohjausryhmässä on ollut oikeusministeriön lainvalmisteluosaston edustus. Asiaa on tietävästi arvioitu oikeusministeriössä erityisesti perusoikeusnäkökulmasta laajemminkin.

Viranomaisten välinen tehtäväjako

Poliisihallitus uudistaa aiemmissa lausunnoissaan toteamansa peruslähtökohdan: nykyinen vankien kuljetusta koskeva tehtäväjako perustuu pitkään kehitykseen, ja tehtäväjako on sellaisenaan vanhentunut. Vanginkuljetuksesta annettu laki (220/1925) on 87 vuotta vanha. Vanginkuljetusasetus (165/1954) on vuodelta 1954, joskin sitä on muutettu viimeksi vuonna 2002. Poliisin rooli vankien kuljettamisessa on historiallinen jäännös ajalta, jolloin kuljetuskalustoa oli yhteiskunnassa niukasti. Nykyinen tehtäväjako ei ole poliisitoiminnan ja turvallisuuspalvelujen tuottamisen näkökulmasta tarkoituksenmukainen. Vanginkuljetustehtävät eivät kuulu poliisin perustehtäviin.

Vankeinhoitoviranomaisten tulisi itse (tai ostopalveluina) toteuttaa tavanomaiset vankien kuljettamiset. Poliisi on valmis jatkossakin toteuttamaan korkean riskin vankikuljetukset. Vankien kuljetuksen asianmukaiseksi järjestämiseksi tulisi poliisin ja Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyötä merkittävästi tiivistää Ruotsin mallin mukaisesti (Transporter av frihetsberövade, SOU 2011:7).

Nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen ei vuoden 2010 esityksestä poiketen sisälly lakitasoista säädöstä kuljetusvastuuta koskevasta viranomaisten välisestä tehtäväjaosta. Esitysluonnoksen mukaan asiasta säädetään erikseen. On ilmeistä, että tällä on tarkoitettu edellä mainittua vanginkuljetusasetusta. Kun esitykseen sisältyvällä lailla kuitenkin kumottaisiin vanginkuljetuksesta annettu laki,

kumoutuisi myös mainittu asetus. Asiaa ei ilmeisesti ole valmistelussa havaittu. On siis ilmeistä, että vastuunjaosta on sisällytettävä säännös johonkin säädökseen. Asianmukaista olisi näkemyksemme mukaan sisällyttää osa säännöksistä nyt ehdotettavaan vanginkuljetuslakiin, ja sijoittaa asetuksen tasoinen sääntely uuteen valtioneuvoston asetukseen, joka korvaisi vanhan asetuksen.

Taloudelliset ja organisaatiovaikutukset

Kuten edellä on todettu, koskee uudistus merkittävältä osin poliisia. Tästä syystä Poliisihallitus painottaa olevan hyvin tärkeää, että eduskunta saa jo hallituksen esityksestä selvän kuvan asian viranomaisvaikutuksista. Poliisihallitus on valmis tuottamaan ajantasaisen poliisia koskevan tilastotiedon esitykseen. Vuoden 2010 hallituksen esitystä laadittaessa oikeusministeriö pyysi poliisilta mainittuja tietoja.

Muu sisältö

Esitysluonnos ei ole muilta osin merkittävästi muuttunut vuoden 2010 esityksestä. Poliisihallitus viittaa näiltä osin siihen, mitä se on aiemmin asiasta lausunut.

Lopuksi

Poliisi kokee vankien kuljetusta koskevan vanhentuneen ja pohjoismaisestikin poikkeuksellisen perusvastuunjaon olevan asia, joka olisi ehdottomasti muutettava. Kaikkein ongelmallisinta asiassa on se, että tehtävään joudutaan sijoittamaan joissakin suurimmissa kaupungeissakin hetkittäin valtaosa normaaleista hälytyspartioista. Tämä tuottaa merkittävän haittaa tavanomaisten poliisitehtävien hoitamiseen. Se merkitsee myös tietoisien yhteiskunnallisen turvallisuusris-kin muodostamista.

Poliisiylijohtaja

Mikko Paatero

Poliisijohtaja

Seppo Kolehmainen

TIEDOKSI Valtiosihteeri Marjo Anttoora
Kansliapäällikkö Päivi Nerg
SM/poliisiosasto